

ПОВЕДЕНИЕ

Поведението като психофизиологически феномен

- Поведението се определя като цялостна активност на човека насочена към удовлетворяване на биологически, физиологически, психологически и социални потребности.

-
- Понятието е близко да понятието “инстинкт” (инстинкт – подбуждане) - процес който е свързан с адаптацията на организма към средата. Човекът може да контролира и направлява проявата на инстинктите.

-
- ***Биологичните потребности*** са инициатори в поведението и са свързани със запазването на вида. Към тях се причисляват: репродуктивни, родителски, отбранителни, териториални, стадиални, изследователски и др. потребности.

- **Физиологичните потребности** са свързани с функционирането на човека пред целия му живот. Част от тях са вродени, други придобити. Придобитите могат да са свързани с повишаване качеството на жизнените условия, минимизиране на отрицателните и понижаване на положителните усещания и преживявания. Физиологичните потребности и тяхното удовлетворяване са свързани с изграждане на навици и привички.

-
- ***Психологическите потребности*** имат личностен характер. Свързани са с религиозни, естетически, учебно-познавателни интереси и убеждения, алтруизъм, емпатия, възможни и – егоцентризъм и агресивност, пристрастяване към психотропни вещества и медикаменти (за да предизвикат приятни усещания).

-
- ***Социалните потребности*** са свързани с интересите на социума. В известен смисъл се явяват регулатори на другите потребности. Към тях се отнасят: патриотичните, общественно-политическите, моралните, комуникативните, идейните и др.

Рисково поведение.

- Рискът се разбира като действие, направено в условия на избор на поведение в ситуация на неопределеност, когато съществува опасност в случай на неуспех, индивидът да се окаже в по-неблагоприятно положение, отколкото преди предприемане на действието. Рискът може да има външен или вътрешен израз (тютюнопушене, употреба на алкохол и др.).

Поведението се детерминира от външни и вътрешни фактори.

Към *вътрешните фактори* се отнасят:

- Възрастовите и личностни особености
- Спецификата в протичането на биологичните, емоционалните и когнитивните процеси
- Установки и убеждения
- Субективните оценки на риска и рисковото поведение

-
- Склонните към рисково поведение, които не предприемат безопасни мерки, често са водени от стремеж за преодоляване на стрес и са с ниски адаптивни способности.
  - Главните насоки за преодоляване на рисковото поведение са свързани с превантивна разяснителна работа за разясняване на опасността и евентуалните поражения за индивида и за околните; формиране на установки (навици) за безопасно поведение.

Асоциално поведение.

- Асоциалното поведение характеризира индивид или група, чието поведение противоречи на общественото – нарушаване на социалните норми (правни, административни, семейни, нравствени), противопоставяне на правилата на човешката дейност, обичаи, традиции.

-
- Асоциалното поведение се свързва с *дизадаптацията*, но не всяко дизадаптивно поведение е асоциално.
  - В теорията като аналог на понятието “асоциално поведение” се използва понятието “социално-негативно поведение”.

-
- Последното може да се проявява както спрямо административно-правовите, така и спрямо моралните и естетическите норми. Включва: престъпност, правонарушение, аморални действия и постъпки, нарушение на правата на човека и др.
  - Близко до асоциалното поведение е **криминалното** или **престъпно** поведение, но те изразяват крайните форми на асоциалното поведение.

Нарушения на поведението

Понятието “отклонение от поведението” е широко спектърно, може да бъде:

- девиантно,
- делинквентно,
- асоциално,
- криминално,
- суицидно.

Подходи:

- ***Нозоцентристкият подход***
- ***Нормоцентристкият подход***